

6

МОДИФИКАЦИЈА НА ИСКАЗИТЕ ВО ГОВОРОТ НА МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ НА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК

Марија Кусевска

6.1 Вовед

Учењето странски јазик е комплексен процес чија цел е оспособување на изучувачите да комуницираат на тој јазик: да раскажуваат и да објаснуваат, да прашуваат и да замолуваат, да ги изразуваат своите чувства. Тоа бара од зборувачите правилно да се изразуваат и да знаат во која ситуација кои јазични средства да ги употребат за соодветно да ги формулираат своите искази. Во секојдневната комуникација не е доволно зборувачите да изнесуваат факти и да раскажуваат прости настани. Треба да знаат на кој начин да им се обраќаат на луѓето, да го изнесуваат својот став кон она што го кажуваат и да го кажуваат на начин кој ќе биде прифатлив и разбирлив за нивните соговорници. Со други зборови, треба да знаат како да ги модификуваат своите искази за правилно да ги изразуваат своите ставови.

Токму затоа, во овој труд ќе се осврнеме на ублажувањето на исказите во говорот на македонските изучувачи на англискиот јазик кое е тесно поврзано со учтивоста, индиректноста, неопределеноста, несигурноста, намалената посветеност, почитувањето и заштитата на лицето (Martinovski, 2006).

Нашиот интерес за ова поле произлегува од две претходни сознанија. Имено, нашите досегашни контрастивни истражувања на македонскиот и англискиот јазик (Кусевска, 2012) покажуваат дека една од позначајните разлики меѓу нив е ублажувањето и засилувањето на исказите. Во македонскиот јазик засилувањето е поизразено. Во англискиот јазик ублажувањето има поголемо значење. Во речниците на македонскиот јазик редовно се укажува на функцијата на средствата за засилување, но исклучително ретко на нивната функција за ублажување. Тоа покажува дека овие јазични средства се многу помалку изразени од оние за засилување. Анализата на преводите од англиски на македонски покажува дека преведувачите често ги испуштаат оградувачите, модалните глаголи и другите ублажувачи во преводите на македонски, веројатно, бидејќи им звучат неприродно и исилено. Како резултат на оваа разлика, македонските изучувачи на англискиот јазик (Kusevska, 2019) употребуваат многу помалку ублажувачи

во споредба со родените говорители: поретко користат перспектива со прво лице множина или безлични форми (*Can we go over this? Can we please discuss my grade?*); не користат доволно вметнати и негативни конструкции при пренесување на својата намера (*I was wondering; I just wanted to ask if; do you think; is there any way; I don't think you graded me fairly; I'm not sure why I got this grade*); во нивната конверзација на англиски јазик нема доволно модални глаголи, епистемички зборови и изрази, намалувачи, оградувачи и сл. Токму затоа, во ова поглавје повторно се фокусираме на ублажувањето во меѓујазикот на македонските изучувачи на англискиот јазик, а посебен акцент ставаме на лексичките средства кои македонските изучувачи ги користат за да ги ублажат своите искази.

6.2 Дефинирање на ублажувањето

Фрејзер (Fraser, 1980) прв јасно и недвосмислено го дефинира ублажувањето (mitigation) како стратегија за модификација на говорниот чин и намалување на несаканите ефекти кои може да ги има врз соговорникот. Според тоа, ублажувањето ја штити комуникацијата од влијанието на негативните искази. Тоа им овозможува на зборувачите да го направат замолувањето понеобврзувачко, да го намалат негативниот ефект што може да го предизвика соопштувањето на нешто што е непријатно, и да ги направат наредбите, приговарањето и несогласувањето поприфатливи.

Фрејзер (Fraser, 1980) определува два вида ублажување: едното е во корист на зборуваачот (self-serving) и има улога да го намали неговото чувство на непријатност, а другото е во корист на говорителот (altruistic) и има улога да ја намали непријатноста што исказот може да ја предизвика кај соговорникот. Осврнувајќи се на карактеристиките на ублажувањето, Фрејзер нагласува дека 1) ублажувањето се користи тогаш кога говорителот сака да биде учтив, но тоа не може да се поистовети со учтивоста; 2) ублажувањето ги модификува говорните чинови, но само по себе не е говорен чин; 3) ублажувањето не може да се поистовети со оградувањето (hedging), но оградувачите се користат за ублажување на говорните чинови.

Ублажувањето се применува само во оние говорни чинови кои претставуваат закана за лицето. Така говорните чинови на честитање и давање комплименти не можат да се ублажуваат бидејќи не предизвикуваат непожелни ефекти. Тие може да се засилуваат. Затоа Холмс (Holmes, 1984) смета дека ублажувањето (mitigation) и засилувањето (boosting) претставуваат стратегии за модификација на илокуциската сила на говорниот чин поставени на два спротивни пола на една оска.

Според Кафи (Caffi, 1999; 2007), ублажувањето од една страна влијае врз ефикасноста на комуникацијата, а од друга страна го регулира растојанието меѓу соговорниците. Тоа претставува претпазливост на говорителите во

јазичното однесување преку кое се избегнува дефинирањето на односот, што води до емоционално и социјално дистанцирање. Во согласност со ова, нејзината класификација е заснована врз разликувањето на средства за модификација на пропозицијата (*bushes*), средства за модификација на илокуцијата (*hedges*) и средства за модификација на перспективата на исказот (*shields*).

Средствата за модификација на пропозицијата, создаваат нејасност, замагленост, неопределеност на содржината. Кога ќе кажеме *He is kind of an accountant*, неговата работа не е до крај дефинирана. И исказот *He is somewhat generous* не го дефинираат лицето сосема како великодушно. Во јазикот постојат многу такви средства кои му овозможуваат на говорителот да ја дефинира реалноста. Во англискиот јазик тоа се *sort of, kind of, loosely speaking, more or less, roughly, relatively, somewhat, rather, mostly, technically, strictly speaking, so to say, practically*; во македонскиот јазик такви средства се *нешто (како), некако, на извесен начин, прилично, релативно, така да се каже, во голем дел* и сл. (Кусевска и Бужаровска, 2020). Општо земено, оваа група вклучува голем број зборови и изрази на скалата прецизност – непрецизност. Дилемата е дали со нивната употреба определбата станува појасна или понејасна.

Средствата за ублажување на илокуциската сила на исказот се однесуваат пред сè на епистемичкиот став на говорителот и создаваат индиректност. Според Лич (Leech, 1983), исказот е поучтив ако е поиндиректен. Тој нагласува дека индиректните илокуции се поучтиви бидејќи се послаби и го зголемуваат степенот на необврзаност. И Холмс (Holmes, 1984) нагласува дека ублажувањето ги прави исказите послаби. Таа ги класификува ублажувачите како прозодиски средства (интонација, висина на тонот); синтаксички средства (негативни конструкции, прашања, безлични конструкции); лексички средства (*probably, apparently, maybe, I think, I guess, it seems, if you don't mind, you know*); дискурсни средства (*well, okay, by the way, incidentally, and that reminds me*).

Ублажувачите кои влијаат на перспективата и кои ја намалуваат одговорноста ги опфаќаат деиктичките средства, пасивните конструкции и безличните конструкции. Тие го менуваат фокусот од подметот на предметот, во пасивните конструкции, или од 'јас' (говорителот) на некое друго лице (инклузивното 'ние' или безличните конструкции). Така, на пример, кога музиката во кафебарот е многу гласна, може да речеме *He se прави муабет од музикава. Ништо не се слуша*.

Фрејзер (Fraser, 1980) наведува уште еден домен на ублажувањето – перлокуцискиот ефект. Имено целта на некои од овие средства е да ги пресретнат и да ги ублажат можните негативни ефекти на произведениот говорен чин. Според тоа, на ублажувањето можеме да гледаме како на креирање неопределеност (*vagueness*), учтивост (*politeness*), поместување на фокусот (*defocalisation*) и пресретнување на несаканите перлокуциски ефекти.

6.2.1 Прагматичка компетенција

Прагматичката компетенција претставува способност на говорителот да ја пренесе својата порака со сите нејзини нијанси и значења и правилно да ја интерпретира намерата на соговорникот (Fraser, 2010, стр. 15). Ова може да има непријатни последици особено за оние неизворни говорители кои можат течно да се изразуваат, а кои не се свесни за прагматичките правила во странската заедница. За нив се очекува да ги познаваат сите нијансирани значења на изразите. Ублажувањето на пораките е дел од прагматичката компетенција на говорителите и неуспешноста на ова поле може да придонесе зборуваачот да се оквалификува како неучтив, наметлив, арогантен или чуден.

Ублажувањето во англо-саксонската култура (како и во многу други) е неопходно во многу ситуации. Фрејзер (Fraser, 2010) ги наведува следните ситуации во кои ублажувањето на исказите е неопходно за пораката да биде соодветно испратена и разбрана:

- кога говорителот пренесува негативна порака (*It might be a good idea if we could move on to the next speaker*);
- кога говорителот ја избегнува одговорноста за она што го кажува (*The CAT scan shows that you have a lump in your liver; The decision was made on Friday*);
- кога се преговара;
- кога се поставуваат осетливи прашања (Q: *If I remember correctly, these negotiations – and please correct me if I'm wrong – weren't they seen as a way to avoid the situation we now find our self in?*);
- да се создаде топлина и да се воспостави близок однос со соговорникот (*Could I just ask you to take your clothes off and put on this silly gown?* [Nurse to nervous young patient]);
- кога се избегнува да се каже вистината (*It is possible that he arrived when you were in the kitchen and you didn't hear him*);
- да се покаже беспомошност и да се изнуди сочувство (*It seems that the door is not going to open; If you're going my way, could you possibly give me a lift back*);
- во академската проза и говор, кога авторот сака да се прикаже како скроман и отворен за дискусија (*As far as I can determine, Weinreich (1966) was the first person to write about hedging ...; There is general agreement today that hedging is a rhetorical strategy, where a speaker, ...*).

6.2.2 Јазични средства за ублажување

Модификацијата, во овој случај ублажувањето, на исказите се врши со голем број јазични средства за изразување учтивост, индиректност, неопределеност,

непосветеност и внимателност. Како средства за ублажување што се користат во англискиот јазик, Фрејзер (Fraser, 2010) ги наведува следните:

- а) прилози/придавки: *approximately, roughly, about, sort of, often, occasionally, (He looks sort of sick);*
- б) безлични заменки како *one, it: (One can imagine that ...);*
- в) допусни сврзници: *although, though, while, whereas, even though, even if (Even though you dislike the beach, it's worth going for the view);*
- г) индиректни говорни чинови: *(Could you speak a little louder?);*
- д) воведни фрази: *I believe, to our knowledge, it is our view that, we feel that;*
- ѓ) модални прилози: *perhaps, possibly, probably, practically, presumably, apparently (I can possibly do that);*
- е) модални придавки: *possible, probable, un/likely (It is possible that ...);*
- ж) модални именки: *assumption, claim, possibility, estimate, suggestion;*
- з) модални глаголи: *might, can, would, could (John might leave now);*
- с) епистемички глаголи: *to seem, to appear, to believe, to assume, to suggest*
- и) негативни прашања со позитивен одговор: *Didn't Harry leave? [I think Harry left]* како и други негативни конструкции *I don't think I am going;*
- ј) tag questions: *He's coming, isn't he? [I think he's coming];*
- к) пасивни конструкции: *(Many of the troops were injured);*
- л) кондиционални сврзници: *as long as, so long as, assuming that, given that;*
- љ) прогресивни форми: *I am hoping you will come;*
- м) провизорни заклучоци: *The mountains should be visible from here;*
- н) кондиционални реченици: *(If you're going my way, I need a lift back);*
- њ) металингвистички коментари: *strictly speaking, so to say, exactly, almost, just about (He has an idea, a hypothesis, if you will, that you may find interesting).*

Блум-Кулка и др. (Blum-Kulka et al., 1989) во својата анализа на говорните чинови на барање и извинување издвојуваат два начина на ублажување: внатрешно и надворешно. Внатрешното ублажување се постигнува со употреба на соодветни јазични средства во самата глава на говорниот чин. При надворешното ублажување, пак, средствата за модификација се сместени непосредно пред или по главата на говорниот чин. Како внатрешна модификација, Блум-Кулка и др. ги наведуваат следните:

- перспектива на говорниот чин, т.е дали фокусот е на говорителот (*Do you think I could borrow your notes from yesterday's class?*), соговорникот (*Could you tidy up the kitchen soon?*), и говорителот и соговорникот (*So, could we please clean up?*), или, пак, исказот е безличен (*So it might not be a bad idea to get it cleaned up*);

- синтаксички ублажувачи, во кои спаѓаат прашалните форми (*Could you do the cleaning up?*), негативните форми (*Look, excuse me. I wonder if you wouldn't mind dropping me home?*), минатото време (*I wanted to ask for a postponement*), и вградените *if*-реченици (*I was wondering if you could help me*);
- лексички ублажувачи како консултативни средства (*Do you think I could borrow your lecture notes from yesterday?*), намалувачи (*Could you tidy up a bit before I start?*), оградувачи (*It would really help if you did something about the kitchen*), епистемички средства (*Will you be able perhaps to drive me?*).

Надворешната модификација ги опфаќа додатоките кон главата на говорниот чин, изразени како: проверка (*Are you going in the direction of the town? And if so, is it possible to join you?*); подготовка за говорниот чин (*Will you do me a favor? Could you perhaps lend me your notes for a few days?*); давање причина или објаснување (*Judith, I missed class yesterday, could I borrow your notes?*); давање комплимент (sweetener) (*You have beautiful handwriting, would it be possible to borrow your notes for a few days?*); признавање на наметнувањето (*Excuse me, I hope you don't think I'm being forward, but is there any chance of a lift home?*); укажување за намалување на наметнувањето (cost minimizer) (*Pardon me, but could you give me a lift, if you're going my way, as I just missed the bus and there isn't another one for an hour*).

6.2.3 Истражување на ублажувањето

Според Кафи (Caffi, 2007, стр. 51), лингвистите почнуваат да се интересираат за ублажувањето кога го свртуваат своето внимание кон автентичниот говор и други автентични содржини. Тоа е во центарот на истражувањата на Лабов и Фаншел (Labov & Fanshel, 1977), Едмондсон (Edmondson, 1981), Блум-Кулка и др. (Blum-Kulka et al., 1989), Холмс (Holmes, 1984), и добива посебно место во теоријата на Браун и Левинсон (Brown & Levinson [1978] 1987). Иако најголем дел од истражувањата се во рамките на еден јазик, постои солидна база и на контрастивни истражувања меѓу два јазика, на пример англиски и норвешки (Johansen, 2020), англиски и руски (Malyuga & McCarthy, 2018), англиски и шпански (Koike, 1994) и др. Истражувањето на ублажувањето најчесто се врши врз говорниот, секојдневен јазик, особено при изразувањето несогласување или други конфликтни ситуации. Но често тоа се истражува и во специфични дискурсни заедници, како здравствени установи, банки, аеродроми, судови, бизнис заедници и сл. Значајни се и истражувањата на Хајланд (Hyland, 1998) кој се занимава со ублажувањето во академскиот дискурс. За нас особено се значајни истражувањата на ублажувањето во меѓујазикот на изучувачите на англискиот јазик (Nguyen, 2008; Economidou-Kogetsidis & Woodfield, 2012; Boxer & Cohen, 2004; Pütz & Aertselaer, 2008).

6.3 Опис на истражувањето

Целта на ова истражување е да ги утврди лексичките средства за ублажување кои македонските изучувачи на англискиот јазик ги користат во разговорите во состав на Македонскиот корпус на меѓујазик (МАКОР). МАКОР беше креиран од страна на Филолошкиот факултет и Факултетот за информатика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип со цел создавање јазична база за современи истражувања. Корпусот е достапен на <https://ff-korpus.zabava.mk/>. Јазичниот материјал се состои од разговори и игри по улоги развиени на спонтан начин. Учесниците се студенти чие ниво на познавање на странскиот јазик беше определено според Заедничката европска референтна рамка на јазичните нивоа (ЗЕРП). Ова истражување го направивме врз разговорите на студентите на Б2, Ц1 и Ц2 ниво.

За детектирање на лексичките средства на ублажување го користевме методот на Јохансен (Johansen, 2020). Во своето контрастивно истражување на ублажувањето во англискиот и во норвешкиот јазик, таа користи проба, т.е. зборови кои ги користи за да ги пронајде ублажувачите во одредени ситуации. Во конкретниов случај тоа е зборот *but*. Бидејќи корпусот кој го истражуваме (МАКОР) содржи разговори на неколку теми, претпоставивме дека учесниците постојано ќе го изразуваат своето мислење кое често може да биде поинакво од мислењето на нивните соговорници. Во процесот на несогласување и убедување, говорителите имаат потреба да ги модификуваат своите искази за да не го загрозат лицето на соговорниците и да овозможат продолжување на конверзацијата.

При класификацијата на лексичките средства за ублажување, ги имавме предвид претходните класификации (Caffi, 2007; Fraser, 2010; Blum-Kulka et al., 1989), како и класификацијата на начините на ублажување на Јохансен (Johansen, 2020): 1) средства за ограджување во врска со пропозицијата 2) средства за изразување несигурност во врска со можноста на пропозицијата и 3) средства за градење на интерперсоналните односи. За споредба со родените говорители ги користевме досегашните истражувања на ублажувањето во говорот на родените говорители (Nguyen, 2008; Metsä-Ketelä, 2016; Kärkkäinen, 2003).

6.4 Резултати и дискусија

Во разговорите поставени во МАКОР, откривме 999 искази со маркерот *but* со вкупно 24465 збора. Во овој дел ќе ги претставиме и ќе опишеме некои од средствата за ублажување кои ги забележавме во овие искази.

6.4.1 Оградување во врска со пропозицијата

Во првата група (табела 6.1) спаѓаат зборови кои ја модификуваат пропозицијата (*like an hour, kind of, sort of*); зборови кои не ја изразуваат прецизно пропозицијата и даваат приближен опис за неа (*stuff, things, or something (like that)*); и зборови кои имаат двојна функција: ја модификуваат пропозицијата, но ја намалуваат и силата на исказот (*a (little) bit*). И покрај тоа што средствата за оградување од пропозицијата не се користат во голема мера во македонскиот јазик (Kusevska, 2020a), тие се присутни во разговорите поставени во МАКОР. Кај нив посебно се истакнува прагматичкиот маркер *like* кој далеку отскокнува од останатите маркери.

Табела 6.1: Средства за оградување во врска со пропозицијата

like	kind of	or something (like that)	things	stuff	a (little) bit	sort of	Вкупно
184	32	24	13	11	9	2	275

Like Ова е најконтраверзниот маркер во англискиот јазик од поново време кој лингвистите често го сметаат за неграматички (Underhill, 1988; Fox Tree, 2006; Dailey-O’Cain, 2000). Сепак, тој опстојува и неговата употреба се зголемува и по хоризонтална и по вертикална линија во англосаксонските општества. Лингвистите го опишуваат како прагматички маркер со кој говорителот прави извесно оградување и укажува дека дадениот предмет не е типичен претставник на својата група, па затоа не треба да се сфати буквално (Andersen, 2001; Beeching, 2016; Jucker & Smith, 1998). Како резултат на неговата голема фреквенција, изучувачите брзо го инкорпорираат во својот говор. Македонските изучувачи го користат за давање објасненија, давање примери, при колебање, за да укажат дека дадениот предмет или ситуација отстапуваат од типичниот концепт, при наведување произволни мерки/количини, нагласување, цитирање (Kusevska, 2020b). Во јазичното опкружување на *but, like* најчесто упатува на нешто што е слично, апроксимативно, на некој концепт, тврдење, растојание, место, положба, но, сепак, не претставува точно определување:

- (1) I... I don’t think it’s a good idea, but then again you can’t expect someone not to check their phone *like* for one straight hour but if you really need them, I think there’s some err err it should use some err like ten minutes and then put it on the table...
- (2) So, I have *like* this friend and she has *like* a bunch of tattoos, *like* all over her arms, her neck and such and a few piercings but usually those are in some other areas
- (3) I will I will get into a lot of problems, because he has in his head *like* a picture of a man because they were raised in a different society, so the

definition of man, of kids is different from nowadays because now we have the freedom

- (4) Well yes, but err, *like* you're responsible for your children until they're eighteen
- (5) It's... I think it's nice if you sit somewhere and then talk with friends and, *like* err stay... and *like* get the phone away from you for *like* twenty minutes, but if you're constantly on it... no
- (6) But it shouldn't become an everyday habit, *like*, you shouldn't be someone who you are not and walk around like that =
- (7) And I've told this to many people and they're *like*, 'Oh, that's... that doesn't make sense', but I think it does.

Примерот (1) укажува дека *one straight hour* не треба да се сфати како прецизен временски период; времето може да биде нешто покусо или подолго, не е важно. Во (2), *I have like this friend* се наведува дека се работи за некој пријател и дека не е потребно негово понатамошно опишување; со *and she has like a bunch of tattoos* се укажува дека нема потреба од попрецизно определување за колку тетоважи се работи; и *like all over her arms* укажува дека нема потреба да се прецизира каде точно се нацртани тетоважите. Кога говорителот во (3) вели *he has in his head like a picture of a man*, тој навестува дека таа слика е различна од типичната слика во општеството во кое тој живее. Во (4), *like you're responsible for your children until they're eighteen* постои индикација дека се претпоставува дека додека наполнат осумнаесет години, ние сме одговорни за нашите деца, но тоа не е некое цврсто тврдење. Во (5), сè е имагинарно, нестварно, дадено само како пример. Изучувачите го користат *like* и кога даваат пример или објаснување за нешто општо што било претходно кажано (6), но само како еден од многуте примери или објаснување, како и за наведување на нечии зборови, кои можеби биле само помислени, но кога би биле кажани би звучеле некако како делот во наводници (7).

Kind of/sort of Разликата меѓу *kind of* и *sort of* е регионална: *kind of* е повообичаено во САД, а *sort of* во Велика Британија. Разликата во употребата од страна на македонските изучувачи покажува дека тие повеќе се изложени на американската варијанта на англискиот јазик. *Kind of/sort of*, како и *like*, се карактеристични за говорниот јазик. Нивната основна улога е да не ја дефинираат прецизно пропозицијата и да дадат приближен опис за неа. Целта на ваквата употреба може да биде избегнување на одговорноста на говорителот или креирање соодветни услови за различни интерпретации, т.е. учтивоста (Miškovć-Luković, 2009). Затоа се сметаат за оградувачи „кои се користат за да ги ублажат говорните чинови кои го загрозуваат лицето како при давање сугестии, критикување или приговарање бидејќи ја прават нејасна намерата на говорителот“ (Brown & Levinson, 1987, стр. 117). Изучувачите, како и родените

говорители, ги користат за модификација на именски фрази (8), кои може да содржат и други модификатори (9), како и глаголки (10), и придавски фрази (11).

(8) I don't know, *kind of special forces*, but he because of that he couldn't come here

(9) but if you are doing *kind of important job like teaching*, that's a public service also err I don't think it's a err nice decision to get a piercing on your tongue

(10) So, actually this *kind of starts* a different topic but still it's kind of the same

(11) But that ... that kind of commitment isn't good because that's *kinda toxic* I think

Интересна е употребата на *kind of* и *like* во ист пример:

(12) Yeah, they were really mad in the beginning, but now *they're kind of like they don't wanna* meddle anymore

Кај изучувачите постои несигурност во однос на формата на овој прагматички маркер. Како да им недостига неопределениот член во оваа конструкција па го додаваат иако со тоа го прават изразот неграматички:

(13) but I wouldn't agree with doing *a kind of tattoos* all over your body ...

(14) it was like *a kind of* err err sticker

Меѓу пропозициските модификатори забележавме и неколку употреби на намалувачот *a (little) bit*. Тој е различен од претходните бидејќи го намалува интензитетот на тврдењето, но не влијае врз квалификацијата на пропозицијата. Во (15) говорителот признава дека има проблеми во нашата земја, но смислено ја намалува нивната сила за да го оправда своето тврдење:

(15) it's *a bit* difficult to err get into it but I think we can still manage

И изразите *stuff, things, or something (like that)* исто така креираат нејасност и не ја идентификуваат прецизно пропозицијата. Говорителите обично ги користат кога не сакаат да бидат прецизни при набројувањето:

(16) Err, not always but there will be like err will be times when you get bored *and stuff*, that's why you have friends, you go out with friends

(17) It's okay to check the phone and see... whether you have some messages *or something*, but if you... if you start typing and typing, you'll get into it and then ...

(18) But for work I think that's the serious problem because most of administrations won't even talk to you if you have your body pierced *or something like that*

(19) but maybe we can try to see from another angle so the err current situation in our state err in many other err institutions that provide us work and *similar things*

Овие изрази овозможуваат постигнување комуникациска ефикасност со тоа што не ја определуваат пропозицијата прецизно, не го замараат соговорникот

со нешто што секако не е важно во моментот. Тоа е во согласност со максимата за квантитет на Грајс (Grice, 1975) според која, за да биде успешна конверзацијата, говорителите кажуваат онолку колку е неопходно. При тоа тие се потпираат на заедничкото знаење на учесниците во комуникацијата градејќи чувство на заедништво и солидарност. Со тоа се намалува растојанието меѓу соговорниците и формалноста на дискурсот, а се зголемува непосредноста и солидарноста. На тој начин изразите за избегнување на набројувањето дејствуваат како поддршка на позитивната учтивост.

И покрај тоа што изразите за избегнување набројување се нејасни и оставаат простор за нивно индивидуално пополнување, тие не создаваат проблеми во комуникацијата. Како доказ, соговорниците често на нив реагираат со 'Да', со што јасно покажуваат дека пораката е разбрана (Metsä-Ketelä, 2016, стр. 345). Врз основа на примерите наведени погоре можеме да заклучиме дека тие претставуваат корисна база на готови изрази кои им помагаат на изучувачите течно да се изразуваат.

6.4.2 Изразување несигурност во врска со можноста на пропозицијата

Во втората група спаѓаат полнозначни глаголи, модални глаголи и епистемички прилози кои ја изразуваат несигурноста на говорителот кон можноста на пропозицијата и му овозможуваат да се дистанцира од тврдењето. Епистемичките средства кои ги забележавме во разговорите на изучувачите се прикажани во табела 6.2.

Табела 6.2: Средства за изразување несигурност во врска со можноста на пропозицијата

Епистемички изрази	Модални глаголи	Епистемички прилози	Вкупно		
I think	221	would	84	maybe	64
I don't know	79	could	21	probably	17
I don't think	36	might	12		
I believe	19	may	10		
Subject+seem	7				
I guess	4				
I assume	1				
Вкупно	367		127	81	575

Постои дилема дали најчестиот глагол (*I think, I don't think*) ја намалува или ја засилува силата на исказот. Во овој поглед, се согласуваме со Каркаиенен (Kärkkäinen, 2003, стр. 160) која вели дека функциите на *I think* се движат од

„непокажување несигурност“ или едноставно од „изразување личен став“ (20) до нагласување на несигурноста на говорителот (21).

(20) I enjoy a pierce somewhere on the body but not to overflow with piercings and *I think* in our community they are misunderstood by our parents and by older people

(21) But *I think* generally, generally makeup is overused err and *I think* that err girls don't focus on the... on their... on their inner beauty

Несигурноста изразена со *I think* не се однесува секогаш на содржината на зависната предикација. Многу често говорителот е загрижен за ефектот кој изјавата може да го има врз соговорниците. Така во (21) говорителот е од машки пол, а неговите соговорници се од женски пол. Бидејќи не е сигурен како ќе биде примено неговото мислење, тој го обликува својот исказ на прилично несигурен начин. Несакајќи да го повреди нивното лице, покрај *I think*, тој користи *generally* за да покаже дека тоа не се однесува на нив, пасивни конструкции со општо значење, како и многу колебање во зборувањето.

Многу често функцијата на *I think* е да потврди или засили нешто што било претходно кажано:

(22) And I've told this to many people and they're like, 'Oh, that's... that doesn't make sense', but *I think* it does

(23) but *I think* that people just do it too much because they put piercings everywhere

Намерата со која е употребено *I think* се рефлектира врз јазичните средства во целиот исказ. Кога е силно и асертивно, во неговата околина има и други средства за засилување како *just* во претходниот пример, или некој од силните модални глаголи како *must*, *have to* и *should*. Но и отсуството на каква било модификација го прави мислењето на говорителите категорично и цврсто:

(24) But *I think* that we here don't want to work everything and we have prejudice about some works and *I think* that's the major problem.

Кога е употребено со намера да се ублажи ефектот на исказот, во неговата околина има и други средства за ублажување како изразот *I don't know*, слаби модални глаголи (*may*, *might*, *would*, *could*) и други модални зборови како и знаци за несигурност во зборувањето.

6.4.3 Градење на интерперсоналните односи меѓу соговорниците

Имајќи предвид дека материјалот кој го анализираме во ова истражување се состои од разговори во кои изучувачите го претставуваат својот став во врска со темите за кои разговараат, во градењето на интерперсоналните односи тие создаваат услови за меѓусебно разбирање, емпатија и поддршка. Средствата кои при тоа ги користат, ги прават исказите поприфатливи за соговорниците со тоа што ги појаснуваат (*I mean*), се повикуваат на заедничко знаење (*you know*),

се стремат кон поедноставување на содржината (*just*) и создаваат слика на ненаметнување (паузи, колебања). Овие изрази се претставени во табела 6.3. Сите тие се многу неформални, карактеристични за разговорни ситуации и укажуваат дека соговорниците се насочени еден кон друг и дека соработуваат во комуникацијата.

Табела 6.3: Средства за градење на интерперсоналните односи

just	I mean	you know	but then	Вкупно
105	42	36	21	204

Just *Just* е еден од најупотребуваните интерперсонални маркери во англискиот јазик. Во говорот, *just* го нагласува или го ублажува емоционалниот став и мислењето на говорителите (Brown & Levinson, 1987, стр. 147). Според Вјежбицка (Wierzbicka, 1991, во Aijmer, 2002, стр. 159), *just* може да има улога да разубедува, брани, се извинува, дури и да пофалува бидејќи иако нешто што е ‘мало’ може да изгледа како неважно, може да биде нешто што е посакувано. *Just* се поврзува и со учтивоста и убедувањето. Бичинг (Beeching, 2016) наведува дека *just* е парадоксален бидејќи може и да засилува (*just terrible*) и да ублажува (*just a little*). Како ублажувач, се поврзува со негативната учтивост, а како засилувач со позитивната учтивост бидејќи со тоа се стреми да го зголеми заедничкото знаење и да создаде чувство на припадност кон групата (Aijmer, 2002, стр. 159). Исто така, се користи за засилување на аргументите или за интензивирање на скаларните придавки.

Македонските изучувачи на англискиот јазик го употребуваат *just* пред сè да го убедат соговорникот преку давање конкретни примери и појаснување. Во (25) се дава пример зошто луѓето толку многу работат; а во (26) се наведува пример од нашето однесување со кучињата; во (27) се споменува Фејсбук и потоа се стеснува на една поконкретна активност на Фејсбук; во (28) *just* дури и е употребено со изразот *for example*; во (29) се додава објаснување за тетоважите; во (30) се дава објаснување за нешто што било претходно кажано.

(25) I am ... I'm sure that ... Yes, they are opening new places but it's difficult to get err a normal salary that you can ... you can live normally here because the prices are very high and err you're always working, working, working ... *just for just for to pay you're your bills and nothing else*

(26) But sometimes we *just* want to play with the dog and the ...

(27) Err I can see why you would use your phone then, but if you're sitting on Facebook err *just* texting people while you're with me then, I don't know ...

(28) *Just*, for example, they waste so much money on building err how are these called err parking... they are like, sort of parking buildings err that...that have like, six floors which, well maybe it's necessarily and ...

(29) But tattoo, you're *just* putting your money on something that is permanent and that will reflect your life

(30) The fact that I didn't have anyone ... I mean I met some colleagues and everything, but it *just* wasn't the same

Дополнително, значењето на овие примери со објаснувања може да биде засилено (25, 28, 29, 30) или намалено (26, 27). Јасно е дека *just* внесува поголема емоционална инволвираност на говорителот, но понекогаш не е сосема јасно дали целта е да се засили или да се намали важноста на понудениот факт. Ова е поочигледно во негативните реченици, во кои *just* врши засилување (30). Изучувачите често го користат овој маркер и при планирање на дискурсот, кога не се сигурни во нешто, па им треба повеќе време да го формулираат својот исказ (31).

(31) but I think that ... that *just* doesn't ... it is not ethical, it is not moral, so I think that we should take care of the dogs in other ways =

I mean Македонските изучувачи на англискиот јазик го користат *I mean* на сличен начин како и родените говорители, со цел да го усогласат значењето со соговорникот. Во (32) овој израз е употребен да ги оправда тетоважите; неговата функција во (33) е да го зацврсти претходно кажаното; во (34) и (35) говорителот има чувство дека тоа што го кажал не е сосема точно, па има потреба да го појасни за да не биде случајно погрешно сфатен; во (36) и (37) говорителот на извесен начин попушта и ја признава состојбата за која претходно спорел.

(32) Yeah, but *I mean*, it's your body; you can do whatever you want

(33) now the winter is coming, *I mean* it's already here and ahm it's it's freezing outside

(34) I'm not that homesick person, I can err I can hold a distance with my family
I *don't know I mean* I love them, but I'm not that attached

(35) The fact that I didn't have anyone ... *I mean* I met some colleagues and everything, but it just wasn't the same

(36) But err on the other hand, if err boyfriend and girlfriend are agree ... agree that they want to spend all of their time together *I mean* who I'm I to judge, if they want to do it they can do it

(37) but these kids nowadays are... are always at home, maybe gaming, playing computer games err always talking on the phone and ... *I don't know I mean* yes times have changed

Присуството на *I mean* во исказите го засилува чувството на несигурност и колебање кај говорителот и со тоа ја намалува тензијата во разговорот. Често тоа е придружено и со други средства. Многу често тоа е *I don't know* (34, 37),

додека во примерот (38) среќаваме уште неколку изрази со неопределено значење кои придонесуваат за намалување на категоричноста:

- (38) But again, for normal tattoos like err *I don't know*, they *somehow* find err *something* like their zodiacs or roles or *whatever* err *I mean I guess* it's a right, I don't find that very disturbing *or anything*

you know Додека со *I mean* говорителот се фокусира на својот став, со *you know* го повикува соговорникот да споделува, да се согласува и, воопшто, да соработува во конверзацијата. Дури и кога неговата употреба не е сосема искрена, се создава слика за креирање интимност меѓу соговорниците (Östman 1981, во Beeching, 2016). Така во (39) има споделено знаење за ситуацијата во Македонија додека во (40) се упатува повик кон соговорникот за разбирање и сочувство.

- (39) I think that's not a bad thing to go and to work somewhere else because, *you know*, in Macedonia things are not very good right now

- (40) Look, it's OK to err to go err and live there I've said... like I said for certain period of time, but at the end I still think that err I will be... I will... I will come... come back to Macedonia, *you know*, nostalgia and everything

Сепак, тој најчесто се јавува во искази во кои постои префрлање од една на друга работа и во елиптички конструкции. Така во (41) може да се забележи дека на почетокот постои извесно колебање во поглед на тоа што да се каже и како да се формулира мислата. Говорителот прво се повикува на заедничкото знаење во врска со солидарноста меѓу луѓето во нашата земја (*you know*₁), потоа дава објаснение дека почнува сериозно да се работи во земјата (*you know*₂) и дека тоа е под влијание на Западот (*you know*₃), па го повикува соговорникот да се согласи со него дека и покрај ова влијание успеваме да го задржиме она што порано сме го имале, т.е. солидарноста (*you know*₄).

- (41) I mean yeah, that is true, but if you ... as I said, it's more about the friendship and the err *you know*₁, the solidarity we have here that is not really present in err the more developed countries, I would like to say, and err I feel like as much as we start to work here and *you know*₂ there are a lot of reforms in the country, *you know*₃, western influence and all that but I feel like we still kind of accomplished to keep what we have, *you know*₄, the connections with people and err trying to make a balance between work and life, having time to relax and everything

Покрај средствата наведени во табела 6.3, во речиси сите обраќања се среќаваат средства за колебање, паузи, недовршени зборови и обраќања, што е дел од природниот процес на говорење.

6.4.4 Дискусија на резултатите

Во разговорите кои беа предмет на анализа на ова истражување, македонските изучувачи на англискиот јазик користеле слични средства како родените говорители. Истражувањата врз изучувачите на англискиот јазик на повисоките нивоа (Б2, Ц1 и Ц2) покажуваат дека тие ги употребуваат средствата за ублажување, иако не во обем во кој ги употребуваат родените говорители (Nguyen, 2008; Metsä-Ketelä, 2016; Kärkkäinen, 2003). Најприсутна е епистемичката модификација, за што најзаслужни се изразите *I think* и *I don't know*. Епистемичките глаголи кои ги забележавме во нашиот корпус во многу истражувања на говорниот англиски се наведуваат како зборови со најголема фреквенција во оваа група (Biber et al., 1999; Thompson, 2002; Kärkkäinen, 2010). Лингвистите ги сметаат за релативно фиксни епистемички формули кои родените говорители ги користат за да го изразат својот став кон дејството во дадениот исказ (Kärkkäinen, 2007). Во нашиот корпус најчести се *I think*, *I don't know*, и *I don't think*. Останатите се доста поретки и се сведуваат на по неколку појавувања. Во истражувањето на Каркаиенен (Kärkkäinen, 2010) овие епистемички изрази се јавуваат по следниот редослед: *I think*, *I don't know*, *I thought*, *I guess*, *I don't think*, *I hope* и разликата меѓу првите четири е многу мала. Со малку поголема разлика се одвојуваат *I don't think* и *I hope*. Забележуваме дека во ова истражување *I thought* и *I guess* се повисоко на скалата од *I don't think*. За разлика од ова, *I thought* воопшто не го сретнавме во говорот на изучувачите. Но тоа и не нè изненади многу бидејќи и други истражувања покажале послаба употреба на негативната и минатата форма на *think* од страна на македонските изучувачи (Kusevska, 2019). Она што нè изненади беше отсуството на изразите *I hope* и *I am not sure*. Се чини дека *I think* и *I don't know* успешно ги заменуваат.

Ваквата разлика е значајна бидејќи токму изразите кои се јавуваат во многу мал број или кои воопшто не се јавуваат како *I thought*, *I'm not sure*, *I guess*, *I assume*, *I suppose*, *seem* се оние кои ја намалуваат силината на тврдењето и ја прават ситуацијата поневозможна и понезадолжителна. Нашето истражување на *seem* (Kusevska, 2020a) покажа дека овој глагол е многу чест во англискиот јазик и дека при преводот од англиски на македонски, македонските преведувачи често го испуштаат. Македонските изучувачи на англискиот јазик и покрај тоа што се свесни за постоењето на *seem*, ретко го користат. Ова може да биде резултат на губењето на конкретното значење на *seem* и преголемата употреба на епистемичките маркери во англискиот јазик што го прави непотребен (Usonienė & Šinkūnienė, 2013). Според Фрејзинџиер (Frajzyngier, 1985, стр. 247), пак, со потврдните реченици говорителите пренесуваат нешто за што сметаат дека е факт. Но со употребата на *seem*, тие изразуваат несигурност за вистинитоста на дадената пропозиција. Во англискиот јазик не постојат ограничувања за ваквите колебања, но во македонскиот јазик не се изразува сомнеж за нешто што е видно или искусено. Заради ваквиот став кон

фактичките состојби, македонските говорители користат многу помалку оградувачи, намалувачи и епистемички маркери кои придонесуваат за понејасно и позамаглено опишување на ситуациите. Тоа ги прави да звучат многу подиректно од англиските говорители.

Тенденцијата едно или две средства да отскокнуваат во својата фреквенција ја среќаваме и кај другите средства. Така кај средствата за оградување од пропозицијата се истакнува маркерот *like*, а меѓу средствата за градење на интерперсоналните односи *just*. Кај модалните глаголи преовладува *would*, а кај епистемичките прилози *maybe*. Каркаинен (Kärkkäinen, 2003) наведува дека и во корпусот кој таа го користи некои изрази се многу почести од други, а како причина ги наведува субјективниот избор на видот на модалност од страна на говорителот, карактеристиките на средствата да се поврзуваат со личните, а не со безличните форми, степенот на формалност инкорпориран во маркерот, синтаксичката флексибилност на маркерот да се употреби во различни позиции. Многу помалата фреквенција на епистемичките именки и придавки во англискиот јазик веројатно се должи на овие фактори. Македонските изучувачи, пак, воопшто нив не ги користат. Општо земено, инвентарот на изрази кои македонските изучувачи ги користат е поограничен. За изучувачите на англискиот како странски јазик важни се и други фактори, на пример, нивото на познавање на јазикот, истакнатоста на маркерот и неговата забележливост во дискурсот, односот кон јазикот и неговата културна заедница, стремежот за идентификација со културната заедница, субјективниот начин на зборување и изразување, и сл. (Kusevska, 2020b). Не може да се запостави ни самиот процес на учење и фосилизацијата кои на одреден степен го отежнуваат учењето нови работи, при што изучувачите се потпираат на она што веќе го знаат.

Интересен е фактот дека авторите кои се занимаваат со прагматичките истражувања, освен модалните глаголи, средствата наведени во табелите дадени погоре ги класификуваат како дискурсни/прагматички маркери. Нашата цел во ова истражување не беше да истражуваме како изучувачите ги користат овие маркери туку кои средства ги користат за ублажување на своите искази. Нивната доминација во средствата за ублажување го оправдува нивното издвојување во посебна група која врши специфични функции во интерперсоналната комуникација и која заслужува посебно внимание и понатамошно истражување во сите полиња на употребата на јазикот.

6.5 Заклучок

Целта на ова истражување е да направи анализа на лексичките средства кои македонските изучувачи ги користат за да ги ублажат своите искази и да ги спореди со средствата кои ги користат родените говорители. Истражувачкиот корпус беше направен врз основа на разговорите од Македонскиот корпус на

меѓујазик (МАКОР), а во текот на истражувањето се користеа рамките креирани во досегашните истражувања на ублажувањето. Резултатите покажаа дека македонските изучувачи на англискиот јазик на повисоките нивоа ги употребуваат средствата за ублажување како и родените говорители, иако не во ист обем. Сепак, треба да се истакне дека во секој група постојат по еден или два прагматички маркери кои преовладуваат и по својата фреквенција далеку ги надминуваат останатите.

На крај, би сакале да истакнеме дека истражувањето на ублажувањето на исказите е многу важно од комуникациска гледна точка. Ова истражување беше направено во ограничена јазична средина, врз искази кои го содржат адверсативниот маркер *but*. Би било интересно да се види на кој начин изучувачите го вршат ублажувањето во други јазични опкружувања, како и во различни говорни чинови. Ние тука се задржавме на лексичките ублажувачи. Но говорителите користат и граматички средства за оваа намена како и дополнителни реченични целини. Нивното истражување би придонело за подетално опишување на формулирањето на ублажувањето од страна на македонските изучувачи на англискиот јазик.

Користена литература

На латиница

- Aijmer, K. (2002). *English discourse particles. Evidence from a corpus*. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins Publishing Company.
- Andersen, G. (2001). *Pragmatic markers and sociolinguistic variation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Beeching, K. (2016). *Pragmatic markers: Meaning in social interaction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Biber, D., Johansson, S., Leech, G., Conrad, S., & Finegan, E. ([1999] 2007). *Longman grammar of spoken and written English*. Harlow: Pearson Education.
- Blum-Kulka, S., House, J., & Kasper, G. (1989). *Cross-cultural pragmatics: requests and apologies*. Norwood: Ablex Publishing Corporation.
- Boxer, D., & Cohen, A. D. (2004). *Studying speaking to inform second language learning*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Brown, P., & Levinson, S. ([1978] 1987). *Politeness. Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Caffi, C. (1999). On mitigation. *Journal of Pragmatics* 31, 881–909.
- Caffi, C. (2007). *Mitigation*. New York: Elsevier.
- Dailey-O'Cain, J. (2000). The sociolinguistic distribution of and attitudes toward focuser like and quotative like. *Journal of Sociolinguistics* 4 (1), 60–80.

- Economidou-Kogetsidis, M., & Woodfield, H. (2012). *Interlanguage request modification*. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Edmondson, W. (1981). *Spoken discourse. A model for analysis*. London: Longman.
- Fox Tree, J. E. (2006). Placing like in telling stories. *Discourse Studies* 8 (6), 723–743.
- Frajzyngier, Z. (1985). Truth and the indicative sentence. *Studies in Language* 9 (2), 243–254.
- Fraser, B. (1980). Conversational Mitigation. *Journal of pragmatics* 4, 341–350.
- Fraser, B. (2010). Pragmatic competence: The case of hedging. In G. Kaltenböck, W. Mihatsch, & S. Schneider, *New Approaches to Hedging* (pp. 15–34). Bingley, UK: Emerald Group Publishing Limited.
- Grice, H. P. (1975). Logic and conversation. In P. Cole, & J. Morgan, *Syntax and semantics: Speech acts. Volume 3* (pp. 41–58). New York: Academic Press, Inc.
- Holmes, J. (1984). Modifying illocutionary force. *Journal of Pragmatics* 8, 345–365.
- Hyland, K. (1998). *Hedging in Scientific Research Articles*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Johansen, S. H. (2020). A Contrastive Approach to the Types of Hedging Strategies Used in Norwegian and English Informal Spoken Conversations. *Contrastive Pragmatics*, 1–25.
- Jucker, A. H., & Smith, S. W. (1998). And people just you know like 'wow': Discourse Markers as Negotiating Strategies. In A. H. Jucker, & Y. Ziv, *Discourse markers* (pp. 171–202). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Kärkkäinen, E. (2003). *Epistemic stance in English conversation. A description of its interactional functions, with a focus on I think*. Philadelphia, PA, USA: John Benjamins Publishing Company.
- Kärkkäinen, E. (2007). The role of I guess in conversational stancetaking. In R. Englebretson, *Stancetaking in Discourse. Subjectivity, evaluation, interaction* (pp. 183–220). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Kärkkäinen, E. (2010). Position and scope of epistemic phrases in planned and unplanned American English. In G. Kaltenböck, W. Mihatsch, & S. Schneider, *New approaches to hedging* (pp. 203–236). Bingley: Emerald GPL.
- Koike, D. A. (1994). Negation in Spanish and English suggestions and requests : Mitigating effects?. *Journal of Pragmatics* 21, 513–526.
- Kusevska, M. (2019). What makes and breaks foreign language learner communication: An interlanguage study of complaints. *European Journal of English Language Teaching* 4 (4), 70–91.
- Kusevska, M. (2020a). I can't seem to find my glasses – the English verb seem and its Macedonian translation. *Philological studies*, 18 (2), 75–90.

- Kusevska, M. (2020b). A corpus-based analysis of the pragmatic marker 'like' in non-native conversation. *Journal of Languages for Specific Purposes* (7), 15–24.
- Labov, W., & Fanshel, D. (1977). *Therapeutic discourse. Psychotherapy as conversation*. New York: Academic Press.
- Leech, G. (1983). *Principles of pragmatics*. London: Longman.
- Malyuga, E., & McCarthy, M. (2018). English and Russian vague category markers in business discourse. *Journal of Pragmatics* 135, 39–52.
- Martinovski, B. (2006). A framework for the analysis of mitigation in courts: Towards a theory of mitigation. *Journal of Pragmatics* 38, 2065–2086.
- Metsä-Ketelä, M. (2016). Pragmatic vagueness: Exploring general extenders in English as a lingua franca. *Intercultural Pragmatics* 13 (3), 325–351.
- Miškovć-Luković, M. (2009). Is there a chance that I might kinda sort of take you out to dinner?: The role of the pragmatic particles kind of and sort of in utterance interpretation. *Journal of Pragmatics* 41, 602–625.
- Nguyen, M. T. (2008). Modifying L2 criticisms: How learners do it? *Journal of Pragmatics* 40, 768–791.
- Pütz, M., & Aertselaer, J. N. (2008). *Developing contrastive pragmatics. Interlanguage and cross-cultural perspectives*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Thompson, S. A. (2002). Object complements and conversation: Towards a realistic account. *Studies in Language* 26 (1), 125–163.
- Underhill, R. (1988). Like is, like, focus. *American Speech* 63 (3), 234–246.
- Usonienė, A., & Šinkūnienė, J. (2013). A cross-linguistic look at the multifunctionality of the English verb seem. In J. I. Marín-Arrese, M. Carretero, J. Arús Hita, & J. van der Auwera, *English modality: Core, Periphery and Evidentiality* (pp. 281–316). Berlin: Mouton De Gruyter.

На кирилица

- Кусевска, М. (2012). *Меѓукултурна прагматика. Несогласување во усната комуникација: англиски и македонски*. Скопје: Академски печат.
- Кусевска, М. и Бужаровска, Е. (2020). *Прагматика. Јазик и комуникација*. Скопје: Арс Ламина
- Македонски корпус на меѓујазик (МАКОР), Универзитет „Гоце Делчев“– Штип: <https://ff-korpus.zabava.mk/>

Summary

UTTERANCE MODIFICATION IN THE SPEECH OF MACEDONIAN LEARNERS OF ENGLISH

It is natural for speech to be subjective and emotionally coloured. Depending on the purpose of the communication, the speakers constantly reinforce or soften their utterances. In this paper we focus on mitigation whose field of interest is related to politeness, indirectness, uncertainty, reduced commitment, respect and protection of the face. In particular, we investigate how Macedonian learners of English mitigate their utterances in discussions. Data were extracted from the Macedonian corpus of learner language (MACOR). For comparison with native speakers, we relied on current research on speech mitigation in native speakers. The search term 'but' was used to find other surrounding expressions that learners use to mitigate their speech. These expressions were classified in three groups: propositional hedging strategies, epistemic stance strategies and interpersonal strategies. The analysis uncovered that Macedonian learners of English mitigate their utterances in a similar way as native speakers but the list of the linguistic means they use is shorter. Epistemic modification is most common and the expressions *I think* and *I don't know* are most frequently used. In the other groups there are also one or two expressions that stand out. Among the modal verbs it is *would* and among the epistemic adverbs it is *maybe*. Propositional hedging strategies are most often covered by the pragmatic marker *like* and interpersonal strategies by *just*. The least used are *I thought*, *I'm not sure*, *I guess*, *I assume*, *I suppose*, *seem*, i.e. the markers that lessen the commitment of the speaker and increase tentativeness and vagueness.

За авторката

Марија Кусевска е вонреден професор на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип, Република Северна Македонија. Предава предмети од англиска лингвистика и контрастивна анализа. Во своите истражувања најчесто се занимава со теми од прагматиката, прагматичката компетенција и интеркултурната комуникација, ставајќи ги во фокус поимот за лицето, теориите за учтивост, обликувањето на дискурсот и употребата на специфични јазични средства за специфични намени. Автор е на неколку книги од областа на прагматиката: *Прагматика. Јазик и комуникација* (2020), *Прагматичка компетенција* (2016), *Говорни чинови* (2014), *Меѓукултурна прагматика* (2012).
Email: marija.kusevska@ugd.edu.mk; kusevska@gmail.com